



**COMITETUL EUROPEAN AL DREPTURILOR SOCIALE**

**AL PATRULEA RAPORT  
CU PRIVIRE LA DISPOZIȚIILE NEACCEPTATE ALE  
CARTEI SOCIALE**

**REPUBLICA MOLDOVA**

## CUPRINS

I. REZUMAT .....	3
II. EXAMINAREA DISPOZIȚIILOR NEACCEPTATE .....	4
Anexa I: Situația Republicii Moldova cu privire la Carta Socială Europeană.....	30
Anexa II: Declarația Comitetului de Miniștri cu ocazia celei de-a 50-a aniversări a Cartei Sociale Europene <sup>31</sup> .....	

## I. REZUMAT

În ceea ce privește procedura prevăzută la articolul 22 din Carta din 1961 - examinarea dispozițiilor neacceptate - Comitetul de Miniștri în decembrie 2002 a decis că "statele care au ratificat Carta Socială Europeană revizuită ar trebui să raporteze cu privire la dispozițiile neacceptate la fiecare cinci ani de la data ratificării" și "a invitat Comitetul European pentru Drepturi Sociale să organizeze prezentarea și examinarea practică a rapoartelor cu statele în cauză" (Decizia Comitetului de Miniștri din 11 decembrie 2002).

În urma acestei decizii, Comitetul European pentru Drepturi Sociale examinează - în cadrul unei reuniuni sau prin procedură scrisă - situația juridică și situația practică din țările în cauză privind gradul de conformitate a situației cu dispozițiile neacceptate. Această examinare se face pentru prima dată la cinci ani de la ratificarea Cartei sociale europene revizuite și, ulterior, la fiecare cinci ani, pentru a evalua situația în mod continuu și pentru a încuraja statele să accepte noi dispoziții. Într-adevăr, experiența a arătat că statele au tendința de a trece cu vederea faptul că acceptarea selectivă a dispozițiilor Cartei ar trebui să fie doar un fenomen temporar și nu o regulă.

Republica Moldova a ratificat Carta socială europeană revizuită la 8 noiembrie 2001, acceptând 63 din cele 98 de alineate. Următoarele dispoziții nu au fost încă acceptate: Articolele 3§4, 4§1, 4§2, 7§5, 7§6, 10§§1-5, 13§4, 14§§1 și 2, 15§3, 18§§1 și 2, 19§§1-6, 19§§9-12, 22, 23, 25, 27§§1 și 3, 30, 31§§1-3 (35 de dispoziții).

Republica Moldova nu a acceptat sistemul de plângeri colective.

Procedura prevăzută la articolul 22 din Carta din 1961 a fost aplicată pentru prima, a doua și a treia oară în contextul unei întâlniri între delegația Comitetului European al Drepturilor Sociale și reprezentanți ai diferitelor ministere ale Republicii Moldova la Chișinău, la 21 martie 2006, 1 decembrie 2011 și, respectiv, 29 mai 2018.

În urma celei de-a treia reuniuni, Comitetul a procedat la examinarea situației pe baza informațiilor furnizate de către guvern în timpul reuniunii și în scris. Comitetul a considerat că nu există obstacole semnificative în drept și în practică în ceea ce privește acceptarea articolelor 7§5, 10§5, 13§4, 15§3, 18§1, 18§2, 19§2, 19§6, 19§10, 19§11. De asemenea, Comitetul a remarcat că acceptarea articolelor 4§1 și 23 ar putea fi luată în considerare în viitorul apropiat, dar că rămân unele obstacole pentru acceptarea articolelor 25, 30, 19§4c, 19§12, 31§1, 31§2 și 31§3.

Pentru a aplica procedura pentru a patra oară în 2021, autoritățile moldovenești au fost invitate să furnizeze informații scrise cu privire la dispozițiile încă neacceptate ale Cartei.

După ce a examinat informațiile scrise primite de la Guvernul Republicii Moldova la 7 iunie 2021, Comitetul European al Drepturilor Sociale consideră că nu există obstacole majore în calea acceptării articolelor 3§4, 4§2, 7§6, 10§1, 10§2, 10§3, 10§4, 10§5, 14§1, 14§2, 18§1, 19§1, 19§1, 19§2, 19§3, 19§4a și b, 19§5, 19§6, 19§9, 22, 27§1 și 27§3.

În plus, Comitetul consideră că Republica Moldova ar putea avea în vedere acceptarea articolului 19§10 din motive de principiu. Prin urmare, Comitetul recomandă acceptarea acestei dispoziții.

Autoritățile moldovenești declară că sunt pregătite să accepte articolul 10 din Cartă în ceea ce privește formarea profesională pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, șomerii și persoanele care au nevoie de sprijin suplimentar pe piața muncii.

Comitetul solicită clarificări suplimentare cu privire la situația juridică și practică în ceea ce privește articolele 7§5, 13§4, 15§3, 18§2 și 19§11.

Comitetul consideră că situația și practica juridică actuală din Republica Moldova ar trebui îmbunătățite pentru a îndeplini cerințele articolelor 4§1, 19§4c, 19§12, 23, 27, 30, 31§1, 31§2 și 31§3.

Autoritățile moldovenești declară că pot accepta articolul 30 în ceea ce privește angajarea persoanelor cu risc de excluziune socială, în timp ce celelalte cerințe ale acestei dispoziții fac încă obiectul consultărilor între instituțiile relevante.

Comitetul invită Republica Moldova să ia în considerare acceptarea dispozițiilor suplimentare ale Cartei cât mai curând posibil, pentru a consolida rolul primordial al Cartei în garantarea și promovarea drepturilor sociale.

De asemenea, Comitetul încurajează Republica Moldova să ia în considerare acceptarea sistemului de plângeri colective. În acest sens, Comitetul face trimitere la Declarația Comitetului de Miniștri cu ocazia celei de-a 50-a aniversări a Cartei Sociale Europene (Anexa 2).

Comitetul European pentru Drepturi Sociale rămâne la dispoziția autorităților Republicii Moldova pentru continuarea dialogului cu privire la dispozițiile neacceptate.

Următoarea examinare a dispozițiilor care nu au fost încă acceptate de Republica Moldova va avea loc în 2026.

## **II. EXAMINAREA DISPOZIȚIILOR NEACCEPTATE**

### **Articolul 3 § 4 - Dreptul la condiții de muncă sigure și sănătoase: Servicii de sănătate la locul de muncă**

#### **Situația din Republica Moldova**

Politica de stat în domeniul securității și sănătății în muncă este elaborată și reexaminată cu consultarea patronatelor și sindicatelor, ținând cont de evoluția reglementărilor internaționale în domeniu și de progresul tehnic.

Coordonarea securității și sănătății la locul de muncă în Republica Moldova este asigurată de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Responsabilitatea de a controla aplicarea prevederilor Legii nr. 186/2008 securității și sănătății în muncă este atribuită Inspectoratului de Stat al Muncii și se realizează în conformitate cu prevederile Legii nr. 140-XV din 10.05.2001 cu privire la Inspectoratul de Stat al Muncii.

În conformitate cu prevederile art. 9, alin. (1) din Legea securității și sănătății în muncă, angajatorul este obligat să asigure securitatea și sănătatea lucrătorilor sub toate aspectele ce țin de activitatea desfășurată.

Activitățile de îmbunătățire a securității și sănătății lucrătorilor includ instruirea conducătorilor de unități, conducătorilor locurilor de muncă, specialiștilor, precum și sensibilizarea publicului cu privire la situația din acest domeniu și la rezultatele obținute.

Pentru a asigura respectarea cerințelor de securitate și sănătate în muncă, Inspectoratul de Stat al Muncii cooperează cu Confederația Națională a Patronatului din Republica Moldova, Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova și alte instituții relevante. Eforturile inspectorilor de muncă au contribuit la apariția unei tendințe notabile spre respectarea de către angajatori a prevederilor legale în acest domeniu, deși se înregistrează în continuare o creștere a numărului de persoane accidentate la locul de muncă.

Articolul 11 din Legea securității și sănătății în muncă prevede înființarea Serviciului de protecție și prevenire, format din unul sau mai mulți lucrători desemnați de angajator pentru a desfășura activități de protecție și prevenire a riscurilor profesionale în unitate. În cazul în care resursele unității respective nu sînt suficiente pentru organizarea activităților de protecție din lipsa

personalului specializat, angajatorul este obligat să recurgă la servicii externe de protecție și prevenire și prevenire acreditate în modul prevăzut de lege. În cazul unităților în care se desfășoară activități fără pericole de accidentare sau de îmbolnăvire profesională, conducătorul unității poate să-și asume atribuțiile lucrătorului desemnat dacă acesta a absolvit cursurile de instruire în domeniul securității și sănătății în muncă.

## **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 3 alineatul (4) prevede promovarea, în consultare cu organizațiile de angajatori și de lucrători, a dezvoltării progresive a unor servicii de sănătate la locul de muncă accesibile tuturor lucrătorilor, în toate ramurile de activitate economică și pentru toate întreprinderile. În cazul în care aceste servicii nu sunt înființate în cadrul tuturor întreprinderilor, autoritățile publice trebuie să elaboreze o strategie în acest scop, în consultare cu organizațiile patronale "și ale lucrătorilor"<sup>1</sup>.

Articolul 3 alineatul (4) face parte dintre dispozițiile care includ obligații complexe și oneroase care trebuie puse în aplicare progresiv. Orice strategie de promovare a dezvoltării progresive a serviciilor de sănătate la locul de muncă trebuie să includă întregul teritoriu național, să acopere resortisanții altor state părți și nu numai anumite ramuri de activitate, întreprinderi importante sau riscuri deosebit de grave, ci toate tipurile de lucrători<sup>2</sup>.

Serviciile de sănătate la locul de muncă au, în esență, funcții de prevenire și de consiliere, care sunt specializate în medicina muncii<sup>3</sup>, dincolo de simpla siguranță la locul de muncă. Acestea contribuie la realizarea evaluării și prevenirii riscurilor legate de locul de muncă, la supravegherea sănătății lucrătorilor, la formarea în materie de securitate și sănătate în muncă, precum și la evaluarea impactului condițiilor de muncă asupra sănătății lucrătorilor<sup>4</sup>. Acestea trebuie să fie formate, dotate cu personal pentru a identifica, măsura și preveni stresul, agresiunea și violența legate de muncă<sup>5</sup>.

În cea de-a doua evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 3 § 4 din Cartă ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Având în vedere informațiile furnizate de autoritățile moldovenești, Comitetul își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a acestei dispoziții.

## **Articolul 4 § 1 - Dreptul la o remunerație echitabilă: Remunerație decentă**

### **Situația din Republica Moldova**

În conformitate cu prevederile art. 128 din Codul Muncii nr. 154/2003, salariul reprezintă orice recompensă sau câștig evaluat în bani, plătit salariatului de către angajator în temeiul contractului individual de muncă, pentru munca prestată sau care urmează a fi prestată.

Art. 129 din Codul Muncii stabilește garanțiile de stat în domeniul salarizării, care includ salariul minim stabilit de stat, valoarea de referință pentru calcularea salariilor de bază ale angajaților din sectorul bugetar, precum și adaosurile și sporurile cu caracter de compensare, garantate de stat și reglementate de legislația în vigoare.

Salariul include salariul de bază (salariul tarifar, salariul funcției), salariul suplimentar (adaosurile și sporurile la salariul de bază) și alte plăți de stimulare și compensare.

---

<sup>1</sup> Concluzii 2003, Bulgaria

<sup>2</sup> Concluzii 2013, Ucraina

<sup>3</sup> Concluzii 2009, Ucraina

<sup>4</sup> Concluzii 2003, Bulgaria

<sup>5</sup> Concluziile din 2013, Declarația de interpretare a articolului 3 alineatul (4)

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că articolul 4 alineatul (1) garantează dreptul la o remunerație echitabilă care să asigure un nivel de trai decent. Acesta se aplică tuturor lucrătorilor, inclusiv funcționarilor publici și personalului contractual din sectorul public de stat, regional și local<sup>6</sup>, ramurilor sau locurilor de muncă neacoperite de o convenție colectivă, locurilor de muncă atipice (locuri de muncă asistate<sup>7</sup>) și regimurilor sau statutelor speciale (salariul minim pentru lucrătorii migranți)<sup>8</sup>.

Conceptul de "nivel de trai decent" merge dincolo de necesitățile materiale de bază, cum ar fi hrana, îmbrăcămintea și locuința, și include resursele necesare pentru a participa la activități culturale, educaționale și sociale<sup>9</sup>.

Pentru a fi considerat echitabil în sensul articolului 4 alineatul (1), salariul minim plătit pe piața forței de muncă nu trebuie să fie mai mic de 60% din salariul mediu național net. Evaluarea se bazează pe sume nete, adică după deducerea impozitelor și a contribuțiilor de asigurări sociale. În cazul în care cifrele nete sunt dificil de stabilit, revine statului parte în cauză să furnizeze estimări ale acestei sume<sup>10</sup>.

În cazul în care cel mai mic salariu dintr-un anumit stat parte nu îndeplinește pragul de 60%, dar nu este cu mult sub acest prag (în practică, între 50% și 60%), guvernul în cauză va fi invitat să furnizeze dovezi detaliate care să ateste că cel mai mic salariu este suficient pentru a oferi lucrătorului un nivel de trai decent, chiar dacă acesta este sub pragul stabilit. În special, vor fi luate în considerare costurile pentru a avea asistență medicală, educație, transport etc.

Deoarece nu a fost furnizată nicio informație cu privire la remunerarea decentă, inclusiv la salariul minim garantat în Republica Moldova, Comitetul își reiterează opinia că situația actuală constituie un obstacol în calea acceptării articolului 4 § 1 din Cartă.

### **Articolul 4 alineatul (2) - Dreptul la o remunerație echitabilă: Remunerația majorată pentru munca suplimentară**

#### **Situația din Republica Moldova**

În conformitate cu prevederile art. 157 din Codul muncii, în cazul retribuirii muncii pe unitate de timp (cu salariu tarifar sau cu salariul funcției), munca suplimentară (art.104), pentru primele două ore, se retribue în mărime de cel puțin 1,5 salarii de bază stabilite salariatului pe unitate de timp, iar pentru orele următoare - cel puțin în mărime dublă.

În cazul retribuirii muncii în acord cu aplicarea sistemului tarifar de salarizare, pentru munca suplimentară se plătește un adaos de cel puțin 50 la sută din salariul tarifar al salariatului de categoria respectivă, remunerat pe unitate de timp pentru primele 2 ore, și în mărime de cel puțin 100 la sută din acest salariu tarifar – pentru orele următoare, iar cu aplicarea sistemelor netarifare de salarizare – de 50 la sută pentru primele 2 ore și, respectiv, 100 la sută din salariul minim stabilit pe unitate de timp – pentru orele următoare.

---

<sup>6</sup> Concluziile XX-3 (2014), Grecia

<sup>7</sup> Concluzii 2014, Franța

<sup>8</sup> Concluzii 2014, Andorra

<sup>9</sup> Concluzii 2010, Declarația de interpretare a articolului 4 alineatul (1)

<sup>10</sup> Concluziile XVI-2 (2003), Danemarca

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că articolul 4 alineatul (2) este indisolubil legat de articolul 2 alineatul (1), care garantează dreptul la un număr rezonabil de ore de muncă zilnice și săptămânale. Orele suplimentare reprezintă munca prestată în plus față de programul normal de lucru<sup>11</sup>.

Principiul acestei dispoziții este că munca efectuată în afara programului normal de lucru, deoarece necesită un efort sporit din partea lucrătorului, ar trebui să fie remunerată la un nivel mai mare decât salariul normal<sup>12</sup>.

Acordarea unui concediu pentru compensarea orelor suplimentare (în loc de acordarea unei remunerații majorate) este în conformitate cu articolul 4 alineatul (2), cu condiția ca acest concediu să fie mai lung decât orelor suplimentare efectuate. Prin urmare, nu este suficient să se ofere salariaților un concediu de o durată egală cu cea a orelor suplimentare efectuate<sup>13</sup>.

Sistemele mixte de compensare a orelor suplimentare, de exemplu, atunci când un angajat este plătit la rata normală pentru orelor suplimentare prestate, dar primește și timp în schimb, nu sunt contrare articolului 4 alineatul (2)<sup>1415</sup>.

Articolul 4 alineatul (2) poate fi pus în aplicare prin convenții colective, reglementări legale sau alte mijloace adecvate condițiilor naționale, atât timp cât se aplică tuturor angajaților.

Ținând cont de informațiile furnizate, Comitetul își reiterează opinia conform căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 4 alineatul (2) din Cartă. Prin urmare, Comitetul invită autoritățile moldovenești să ia în considerare acceptarea acestei dispoziții fără întârziere.

### **Articolul 7§5 - Dreptul copiilor și al tinerilor la protecție: Salarizare echitabilă**

#### **Situația din Republica Moldova**

În conformitate cu prevederile art. 216 din Codul muncii, angajatorul are dreptul de a încheia un contract de ucenicie cu o persoană care este în căutarea unui loc de muncă și care nu are o calificare profesională. Contractul de ucenicie încheiat în scris este un contract de drept civil și este reglementat de Codul civil și de alte acte normative.

Angajatorul are dreptul de a încheia un contract de formare profesională continuă cu orice salariat al unității. Un astfel de contract încheiat în scris este un act adițional la contractul individual de muncă și este reglementat de legislația muncii și de alte acte normative, care conțin norme ale dreptului muncii.

Contractele de ucenicie și contractele de formare profesională continuă pot conține și alte clauze stabilite de părți care nu contravin legislației în vigoare.

În conformitate cu art. 219 din Codul Muncii, legislația muncii, inclusiv legislația privind protecția muncii, se aplică ucenicilor și salariaților care au încheiat un contract de formare profesională continuă.

---

<sup>11</sup> Concluziile I (1969), Declarația de interpretare a articolului 4 alineatul (2).

<sup>12</sup> Concluziile XIV-2, Declarația de interpretare a articolului 4 alineatul (2)

<sup>13</sup> Concluziile XIV-2 (1998), Belgia

<sup>14</sup> Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP)/Portugalia Plângerea nr. 60/2010, decizia pe fond din 17 octombrie 2011, § 21

<sup>15</sup> Concluziile XX-3 (2014), Slovenia

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că, în aplicarea articolului 7 alineatul (5), dreptul intern trebuie să prevadă dreptul tinerilor lucrători la un salariu echitabil și al ucenicilor la indemnizații corespunzătoare. Acest drept poate rezulta din legislația legală, din convențiile colective sau din alte mijloace.

Caracterul "echitabil" sau "adecvat" al salariului este evaluat prin compararea remunerației tinerilor lucrători cu salariul de bază sau cu salariul minim plătit adulților (în vârstă de optsprezece ani sau mai mult)<sup>16</sup>.

În conformitate cu metodologia adoptată în temeiul articolului 4 alineatul (1), salariile luate în considerare sunt cele după deducerea impozitelor și a contribuțiilor la asigurările sociale.

Salariul tânărului lucrător poate fi mai mic decât salariul de pornire al adultului, dar orice diferență trebuie să fie rezonabilă, iar diferența trebuie să se reducă rapid<sup>17</sup>. Pentru tinerii de cincisprezece/șaisprezece ani, este acceptabil un salariu cu 30% mai mic decât salariul de plecare al unui adult. Pentru cei de șaisprezece/ optsprezece ani, diferența nu poate depăși 20%<sup>18</sup>.

Salariul de referință pentru adulți trebuie să fie în toate cazurile suficient pentru a respecta articolul 4 alineatul (1) din Cartă. În cazul în care salariul de referință este prea mic, chiar și un salariu al unui lucrător tânăr care respectă aceste diferențe procentuale nu este considerat echitabil<sup>19</sup>.

Ucenicii pot primi salarii mai mici, deoarece trebuie să se țină seama de valoarea formării la locul de muncă pe care o primesc. Cu toate acestea, sistemul de ucenicie nu trebuie să fie deviat de la scopul său și să fie folosit pentru a plăti mai puțin tinerii lucrători. În consecință, termenii uceniciei nu ar trebui să dureze prea mult și, pe măsură ce se dobândesc competențe, indemnizația ar trebui să fie crescută treptat pe toată perioada contractului, pornind de la cel puțin o treime din salariul de plecare al unui adult sau din salariul minim la începutul uceniciei și ajungând la cel puțin două treimi la sfârșitul acesteia<sup>20</sup>.

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a considerat că cerințele articolului 7 § 5 în ceea ce privește legislația erau îndeplinite, dar a solicitat informații privind punerea în aplicare a legislației în practică pentru a evalua situația din Republica Moldova. În absența informațiilor furnizate de autoritățile moldovenești cu privire la punerea în aplicare a legislației, în special în ceea ce privește salariile tinerilor lucrători și indemnizațiile pentru ucenici, Comitetul nu poate comenta dacă Republica Moldova este pregătită să accepte articolul 7§5 din Cartă.

### ***Articolul 7 § 6 - Dreptul copiilor și al tinerilor la protecție: Includerea timpului petrecut în cadrul formării profesionale în timpul normal de lucru***

#### **Situația din Republica Moldova**

În conformitate cu art. 218 alin. (2) din Codul muncii, timpul necesar ucenicului pentru participarea la activități teoretice ce țin de formarea profesională se include în timpul de muncă..

În conformitate cu art. 173 lit. c) din Codul muncii, pe lângă garanțiile și compensațiile generale prevăzute de prezentul cod (garanții la angajare, la transfer, în domeniul salarizării etc.), salariaților li se acordă garanții și compensații în caz de îmbinare a muncii cu studiile.

---

<sup>16</sup> Concluziile XI-1 (1991), Regatul Unit

<sup>17</sup> Concluziile II (1971), Declarația de interpretare a articolului 7 § 5

<sup>18</sup> Concluzii 2006, Albania

<sup>19</sup> Concluziile XII-2 (1992), Malta

<sup>20</sup> Concluzii 2006, Portugalia



## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că, în aplicarea articolului 7 alineatul (6), timpul petrecut de tineri pentru formare profesională în timpul orelor normale de lucru trebuie considerat ca făcând parte din ziua de lucru<sup>21</sup>. O astfel de formare trebuie, în principiu, să se facă cu acordul angajatorului - dar nu neapărat finanțată de acesta și să aibă legătură cu munca tânărului.

Astfel, timpul de formare trebuie să fie remunerat ca timp de lucru normal și nu trebuie să existe nicio obligație de a compensa timpul petrecut în formare, ceea ce ar crește efectiv numărul total de ore lucrate<sup>22</sup>.

Pe baza informațiilor de care dispune, Comitetul își reiterează opinia exprimată în primul său raport privind dispozițiile neacceptate, potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 7 § 6 din Cartă.

### ***Articolul 10 § 1 - Dreptul la formare profesională: Formarea tehnică și profesională; accesul la învățământul superior tehnic și universitar***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru a asigura accesul la învățământul profesional tehnic, superior și universitar.

Cu toate acestea, în prezentarea lor, autoritățile moldovenești notează, în general, că dispozițiile articolului 10 privind formarea profesională pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, șomerii și persoanele care au nevoie de sprijin suplimentar pe piața muncii pot fi acceptate pentru ratificare.

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că dreptul la formare profesională trebuie să fie garantat tuturor<sup>23</sup>. Noțiunea de formare profesională prevăzută la articolul 10§1 acoperă: formarea inițială - adică învățământul secundar general și profesional -, învățământul superior universitar și non-universitar, precum și formarea profesională organizată de alți actori publici sau privați, inclusiv formarea continuă (care este tratată la articolul 10§3 din Cartă).

Învățământul superior universitar și non-universitar este considerat formare profesională în măsura în care oferă studenților cunoștințele și competențele necesare pentru a exercita o profesie<sup>24</sup>.

Tratamentul egal în ceea ce privește accesul la formarea profesională trebuie să fie garantat cetățenilor străini<sup>25</sup>.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 10 § 1 ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Neprimind informații noi, acesta înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 10§1 din Cartă.

---

<sup>21</sup> Concluziile XV-2 (2001), Țările de Jos

<sup>22</sup> Concluziile V (1977), Declarația de interpretare a articolului 7 alineatul (6).

<sup>23</sup> Concluzii I (1969), Declarația de interpretare a articolului 10§1

<sup>24</sup> Concluzii 2003, Franța

<sup>25</sup> Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 10 alineatul (1).

## **Articolul 10 § 2 - Dreptul la formare profesională: Ucenicia**

### **Situația din Moldova**

Conform informațiilor furnizate în temeiul articolului 7 alineatul (5) din Cartă, angajatorul are dreptul de a încheia un contract de ucenicie cu o persoană care este în căutarea unui loc de muncă și care nu are o calificare profesională (articolul 216 din Codul muncii). Contractul de ucenicie încheiat în scris este un contract de drept civil și este reglementat de Codul civil și de alte acte normative. Nu sunt furnizate informații suplimentare.

În prezentarea lor, autoritățile moldovenești notează că, în general, dispozițiile articolului 10 privind formarea profesională pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, șomerii și persoanele care necesită sprijin suplimentar pe piața muncii pot fi acceptate pentru ratificare.

### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că, în conformitate cu articolul 10 alineatul (2), tinerii au dreptul de a avea acces la ucenicie și la alte forme de formare. Ucenicia poate însemna o formare bazată pe un contract de muncă încheiat între angajator și ucenic și care conduce la învățământul profesional<sup>26</sup>, în timp ce alte modalități de formare pot consta în formarea profesională în cadrul școlii<sup>2728</sup>. Ambele trebuie să combine formarea teoretică și practică și trebuie menținute legături strânse între unitățile de formare și lumea muncii.

Ucenicia este evaluată pe baza următoarelor elemente: durata uceniciei și împărțirea timpului între învățarea practică și cea teoretică; selecția ucenicilor; selecția și formarea formatorilor; încetarea contractului de ucenicie.<sup>29</sup>

Tratamentul egal în ceea ce privește accesul la ucenicie și la alte forme de formare trebuie să fie garantat cetățenilor străini pe baza condițiilor menționate la alineatul (1)<sup>30</sup>.

În prima sa evaluare (2006), Comitetul a considerat că legislația privind contractul de ucenicie era suficientă în sensul articolului 10 alineatul (2) și a concluzionat că această dispoziție poate fi acceptată de Republica Moldova. Neprimind informații noi, Comitetul înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia că nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 10§2 din Cartă.

## **Articolul 10 § 3 - Dreptul la formare profesională: Formarea profesională și reconversia profesională a lucrătorilor adulți**

### **Situația din Republica Moldova**

Conform informațiilor furnizate în temeiul articolului 7 alineatul (5) din Cartă, angajatorul are dreptul de a încheia un contract de formare profesională continuă cu orice salariat al unității. Un astfel de contract încheiat în scris este un act adițional la contractul individual de muncă și este reglementat de legislația muncii și de alte acte normative, care conțin norme de dreptul muncii. Nu sunt furnizate informații suplimentare.

În prezentarea lor, autoritățile moldovenești notează că, în general, dispozițiile articolului 10 privind formarea profesională pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, șomerii și persoanele care necesită sprijin suplimentar pe piața muncii pot fi acceptate pentru ratificare.

<sup>26</sup> Concluziile XIX-1 (2008), Republica Slovacă

<sup>27</sup> Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 10 alineatul (2).

<sup>28</sup> Concluzii 2003, Suedia

<sup>29</sup> Concluziile XVI-2 (2003), Malta

<sup>30</sup> Concluzii 2003, Slovenia

## **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că dreptul la formare profesională continuă trebuie să fie garantat persoanelor angajate și șomerilor, inclusiv tinerilor șomeri. Persoanele care desfășoară activități independente sunt, de asemenea, vizate de această dispoziție. Articolul 10 alineatul (3) ia în considerare numai acele măsuri de activare pentru șomeri care se referă strict la formare, în timp ce articolul 10 alineatul (1) se referă la măsurile generale de activare pentru șomeri. Noțiunea de formare profesională continuă include educația adulților<sup>31</sup>.

Egalitatea de tratament în ceea ce privește accesul la formarea profesională continuă trebuie să fie garantată cetățenilor străini pe baza condițiilor menționate la alineatul (1).

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 10 alineatul (3) ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Neprimind informații noi, acesta înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 10§3 din Cartă.

### ***Articolul 10 § 4 - Dreptul la formare profesională: Șomerii de lungă durată***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile de reconversie profesională și de reintegrare luate pentru a combate șomajul pe termen lung.

Cu toate acestea, în prezentarea lor, autoritățile moldovenești notează, în general, că dispozițiile articolului 10 privind formarea profesională pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, șomerii și persoanele care au nevoie de sprijin suplimentar pe piața muncii pot fi acceptate pentru ratificare.

## **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că, în conformitate cu articolul 10 alineatul (4), statele părți trebuie să combată șomajul de lungă durată prin măsuri de reconversie profesională și de reintegrare. O persoană care a rămas fără loc de muncă timp de 12 luni sau mai mult este șomer de lungă durată<sup>32</sup>.

Principalii indicatori de conformitate cu această dispoziție sunt tipurile de măsuri de formare și reconversie profesională disponibile pe piața muncii, numărul de persoane care urmează acest tip de formare, atenția specială acordată tinerilor șomeri de lungă durată și impactul măsurilor asupra reducerii șomajului de lungă durată.

Tratamentul egal în ceea ce privește accesul la formare și reconversie profesională pentru șomerii de lungă durată trebuie să fie garantat resortisanților străini pe baza condițiilor menționate la alineatul (1).

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 10 alineatul (4) ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Neprimind informații noi, acesta înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 10§4 din Cartă.

### ***Articolul 10 § 5 - Dreptul la formare profesională: Utilizarea deplină a facilităților disponibile***

#### **Situația din Republica Moldova**

Accesul la formare profesională pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, șomeri, persoane care au nevoie de sprijin suplimentar pe piața muncii, inclusiv tineri, se face în conformitate cu prevederile din Legea nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, care are ca scop prevenirea și reducerea șomajului și a efectelor sociale ale acestuia, asigurarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă și adaptarea forței de muncă la cerințele pieței muncii.

<sup>31</sup> Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 10 alineatul (3).

<sup>32</sup> Concluzii 2003, Italia

Astfel, legea prevede mai multe forme de formare profesională pentru șomeri prin cursuri de calificare, recalificare, perfecționare și specializare; formare la locul de muncă pentru șomerii fără calificări; formare profesională pentru șomerii fără experiență profesională, în special pentru tineri; și certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite în contexte educaționale non-formale și informale. Aceste măsuri au ca scop creșterea șanselor de angajare a șomerilor și reprezintă, de asemenea, o soluție pentru îmbunătățirea decalajelor dintre cerere și ofertă pe piața muncii.

În perioada în care șomerii participă la cursuri de recalificare profesională, cheltuielile acestora sunt acoperite după cum urmează: formare, cazare (în proporție de 20% din salariul mediu lunar pe economie din anul precedent, pentru fiecare lună de închiriere) și transport, atunci când șomerii trebuie să se deplaseze într-o altă localitate pentru a participa la formare. Șomerii care participă la cursuri de formare beneficiază și de o bursă.

Autoritățile moldovenești consideră că dispozițiile articolului 10 din Carta Socială Europeană privind formarea profesională pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, șomeri și persoanele care au nevoie de sprijin suplimentar pe piața muncii pot fi acceptate pentru ratificare.

### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 10 alineatul (5) prevede măsuri complementare care sunt fundamentale pentru a face accesul efectiv în practică.

Statele părți trebuie să se asigure că formarea profesională, astfel cum este definită la alineatul (1), este oferită gratuit sau că taxele sunt reduse progresiv. Egalitatea de tratament trebuie să fie asigurată resortisanților altor părți care au reședința legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul părții în cauză.

Accesul la formarea profesională implică, de asemenea, acordarea de asistență financiară, a cărei importanță este atât de mare încât însăși existența dreptului la formare profesională poate depinde de aceasta. Asistența financiară ar trebui să fie disponibilă cel puțin pentru cei care au nevoie și trebuie să fie adecvată<sup>33</sup>.

Tratamentul egal în ceea ce privește asistența financiară trebuie să fie garantat cetățenilor străini pe baza condițiilor menționate la alineatul (1).

Timpul petrecut în cadrul formării suplimentare la cererea angajatorului trebuie inclus în timpul normal de lucru. Lucrătorul trebuie să aibă în prezent o relație de muncă cu angajatorul care solicită formarea.

Statele părți trebuie să își evalueze programele de formare profesională pentru tinerii lucrători, inclusiv stagiile de ucenicie. În special, este necesară participarea organizațiilor de angajatori și de lucrători la procesul de supraveghere<sup>34</sup>.

Ținând cont de informațiile furnizate, Comitetul își reiterează opinia conform căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 10 § 5 din Cartă. Acesta salută disponibilitatea autorităților moldovenești de a accepta dispozițiile referitoare la formarea profesională. Prin urmare, Comitetul invită Republica Moldova să accepte fără întârziere această dispoziție și articolul 10 din Cartă în ansamblul său.

---

<sup>33</sup> Concluzia XVI-2 (2004), Republica Slovacă

<sup>34</sup> Concluziile XIV-2 (1998), Regatul Unit

## **Articolul 13 § 4 - Dreptul la asistență socială și medicală: Asistență de urgență specifică pentru nerezidenți**

### **Situația din Republica Moldova**

În timp ce autoritățile prezintă sistemul de asistență socială din Republica Moldova în general, nu sunt furnizate informații privind asistența de urgență specifică pentru nerezidenți.

### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că beneficiarii acestui drept la asistență socială și medicală de urgență sunt cetățenii străini care se află în mod legal într-o anumită țară, dar nu au statut de rezident<sup>35 36</sup>.

Statele părți sunt obligate să acorde străinilor nerezidenți care se prezintă legal și fără resurse asistență socială și medicală de urgență (cazare, hrană, îngrijire de urgență și îmbrăcăminte) pentru a face față unei stări de necesitate urgentă și gravă. Acestea nu sunt obligate să aplice dispozițiile privind venitul garantat din cadrul sistemelor lor de protecție socială<sup>37</sup>.

Asistența socială de urgență ar trebui să fie susținută de un drept de apel la un organism independent. Acest drept trebuie să fie, de asemenea, efectiv în practică<sup>38 39</sup>.

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a considerat că nu există obstacole în calea acceptării articolului 13 § 4 de către Republica Moldova. Cu toate acestea, a solicitat mai multe informații cu privire la punerea în aplicare a asistenței sociale de urgență (cum ar fi adăpost, hrană și îmbrăcăminte) disponibile pentru cetățenii străini nerezidenți, prezenți în mod legal pe teritoriul Republicii Moldova și fără resurse. Deoarece autoritățile moldovenești nu au oferit niciun răspuns, Comitetul nu poate comenta posibilitatea acceptării articolului 13§4 de către Republica Moldova.

## **Articolul 14 § 1 - Dreptul de a beneficia de servicii sociale: Promovarea sau furnizarea de servicii sociale**

### **Situația din Republica Moldova**

Conform legislației în vigoare, serviciile de asistență socială sunt clasificate în trei tipuri: servicii sociale primare, servicii sociale specializate și servicii sociale cu specializare înaltă.

Serviciile sociale primare au ca scop prevenirea sau limitarea situațiilor de dificultate care pot cauza marginalizarea sau excluziune socială. Acestea constau în:

- Serviciul de Asistență Socială Comunitară, care este rețeaua națională de asistenți sociali profesioniști care intervin la nivelul comunității pentru a preveni și depăși situațiile dificile. În 2019, în toată țara au fost angajate 1114 unități de asistenți sociali comunitari, dintre care 1.072 de unități au fost ocupate de femei.
- Serviciul de îngrijire socială la domiciliu, care oferă servicii de îngrijire socială pentru persoanele vârstnice și persoanele cu dizabilități. În anul 2019, 17136 de beneficiari au beneficiat de serviciile oferite de serviciul de îngrijire socială la domiciliu, dintre care 17040 au beneficiat de servicii gratuite și 96 de servicii cu plată.

<sup>35</sup> Concluziile XIV-1 (1998), Declarația de interpretare a articolului 13 alineatul (4).

<sup>36</sup> Concluziile VII (1981), Declarația de interpretare a articolului 13 alineatul (4).

<sup>37</sup> Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare a articolului 13

<sup>38</sup> Conferința Bisericilor Europene (CEC) împotriva Țărilor de Jos Plângerea nr. 90/2013, decizia pe fond din 1 iulie 2014, §106.

<sup>39</sup> Federația europeană a organizațiilor naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANSA)/Olanda, decizia pe fond din 2 iulie 2014, §187

- Serviciul de alimentație în cantinele de asistență socială, înființate de autoritățile administrației publice locale, pentru persoanele de vârstă pensionabilă (persoane fără adăpost, fără sprijin legal, fără venituri sau cu venituri mici), persoane cu dizabilități și copii cu vârsta de până la 18 ani (din familii numeroase, familii monoparentale și alte familii vulnerabile din punct de vedere social). În 2019, au funcționat în total 67 de cantine de asistență socială, 19 în mediul urban și 48 în mediul rural. Aproximativ 13258 de persoane au beneficiat de serviciile cantinelor, dintre care 2729 la domiciliu.

Serviciile specializate de asistență socială implică formarea mai multor specialiști și au ca scop menținerea, reabilitarea și dezvoltarea capacităților individuale ale beneficiarilor pentru a depăși situația dificilă în care se află aceștia/familiiile lor. Acestea includ: centre de zi, centre de plasament temporar, centre de plasament pe termen lung, centre comunitare multifuncționale, serviciul de adăpost de noapte pentru persoanele fără adăpost, centre sociale regionale de asistență pentru persoanele infectate cu HIV/SIDA și membrii familiilor acestora, serviciul social integrat pentru consumatorii de substanțe psihoactive și pacienții care urmează un tratament de substituție, serviciul de sprijin social monetar pentru persoanele/familiiile defavorizate.

Serviciile sociale cu specializare înaltă sunt furnizate, de obicei, în cadrul unor instituții specializate. Acestea oferă servicii complexe sau combinate pentru a îmbunătăți calitatea vieții beneficiarilor care sunt mai dependenți și care necesită o supraveghere continuă. Aceste servicii sunt foarte solicitate și foarte costisitoare.

În scopul eficientizării măsurilor de asistență socială, asigurării accesului grupurilor vulnerabile la servicii sociale de calitate și sprijinirii autorităților administrației publice locale în furnizarea de măsuri de asistență socială, în anul 2017 au fost operate modificări la Legea nr. 827/2000 privind fondul de susținere a populației. Acest fond este utilizat pentru finanțarea programelor cu destinație specială în domeniul asistenței sociale, pentru finanțarea serviciilor sociale incluse în pachetul minim de servicii sociale în condițiile stabilite de Guvern și pentru finanțarea cantinelor de ajutor social.

## **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că dreptul de a beneficia de servicii de asistență socială, prevăzut la articolul 14 § 1, impune părților să creeze o rețea de servicii sociale pentru a ajuta persoanele să atingă sau să își mențină bunăstarea și să depășească eventualele probleme de adaptare socială<sup>40</sup>.

Dreptul la servicii sociale trebuie să fie garantat în lege și în practică. Serviciile sociale trebuie să dispună de resurse care să corespundă responsabilităților lor și nevoilor în schimbare ale utilizatorilor.

Persoanele care solicită servicii de asistență socială ar trebui să primească orice consultanță și orientare necesară care să le permită să beneficieze de serviciile disponibile în funcție de nevoile lor.<sup>41</sup>

Articolul 14 prevede un drept individual, sub rezerva unui drept de recurs efectiv<sup>42</sup>.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 14 § 1 ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Având în vedere informațiile suplimentare furnizate, Comitetul își reiterează opinia conform căreia nu există obstacole majore pentru ca Republica Moldova să accepte articolul 14§1 din Cartă.

---

<sup>40</sup> Concluzii 2005, Bulgaria

<sup>41</sup> Concluzii 2009, Declarația de interpretare a articolului 14 alineatul (1).

<sup>42</sup> Federația Internațională pentru Drepturile Omului (FIDH)/Belgia, plângerea nr. 75/2011, decizia pe fond din 18 martie 2013

## **Articolul 14 § 2 - Dreptul de a beneficia de servicii sociale: Participarea publicului la crearea și menținerea serviciilor sociale**

### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru a încuraja participarea persoanelor fizice și a organizațiilor voluntare sau de altă natură la crearea și menținerea serviciilor sociale.

### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 14§2 prevede că statele părți trebuie să acorde sprijin asociațiilor voluntare care doresc să înființeze servicii de asistență socială.<sup>43</sup>

Articolul 14 alineatul (2) prevede, de asemenea, că statele părți trebuie să încurajeze persoanele și organizațiile să joace un rol în menținerea serviciilor, de exemplu, prin luarea de măsuri pentru a consolida dialogul cu societatea civilă în domenii ale politicii sociale care afectează serviciile de asistență socială. Aceasta include acțiuni de promovare a reprezentării unor grupuri specifice de utilizatori în cadrul organismelor în care sunt reprezentate și autoritățile publice, precum și acțiuni de promovare a consultării utilizatorilor cu privire la chestiuni legate de organizarea diferitelor servicii sociale și de ajutorul pe care acestea îl oferă<sup>44</sup>.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 14 alineatul (2) ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Neprimind informații noi, acesta înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia că nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 14§2 din Cartă.

## **Articolul 15§3 - Dreptul persoanelor cu dizabilități la independență, integrare socială și participare la viața comunității - Integrarea și participarea persoanelor cu dizabilități la viața comunității**

### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile reamintesc că Republica Moldova a ratificat în 2010 Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități prin Legea nr. 166-XVIII. De asemenea, acestea reamintesc Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități 2017-2022, aprobat la 8 septembrie 2017, la care se face referire în cel de-al treilea raport privind dispozițiile neacceptate.

### **Avizul Comitetului**

Dreptul persoanelor cu dizabilități la integrare socială, prevăzut la articolul 15 alineatul (3), implică eliminarea barierelor din calea comunicării și a mobilității pentru a permite accesul la transport, locuințe, activități culturale și de agrement.<sup>45</sup>

Persoanele cu dizabilități ar trebui să aibă un cuvânt de spus în elaborarea, punerea în aplicare și revizuirea politicii care le afectează<sup>46</sup>.

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a considerat că nu există obstacole juridice semnificative în calea acceptării articolului 15 § 3 de către Republica Moldova. Cu toate acestea, a solicitat informații suplimentare cu privire la o serie de aspecte, cum ar fi dacă toate sectoarele relevante pentru integrare (locuințe, telecomunicații, transport, activități de agrement și culturale) sunt acoperite efectiv de legislația antidiscriminare, dacă sunt evaluate barierele în calea integrării și ce măsuri sunt luate în ceea ce privește sprijinul financiar și tehnic pentru a asigura accesul persoanelor cu handicap.

---

<sup>43</sup> Concluzii 2005, Declarația de interpretare a articolului 14 alineatul (2).

<sup>44</sup> Concluzii 2005, Bulgaria

<sup>45</sup> Concluzii 2005, Norvegia

<sup>46</sup> Concluzii 2003, Italia

În toate domeniile vieții sociale. Într-adevăr, pentru a evalua măsura în care este asigurată exercitarea efectivă a dreptului la independență, la integrare socială și la participare la viața comunității a persoanelor cu handicap, sunt esențiale informațiile privind situația din practică în ceea ce privește punerea în aplicare a cadrului juridic.

Deoarece autoritățile moldovenești nu au oferit niciun răspuns, Comitetul nu poate comenta posibilitatea acceptării articolului 15 § 3 de către Republica Moldova.

### ***Articolul 18§1 - Dreptul de a exercita o activitate remunerată pe teritoriul altor state părți: Aplicarea reglementărilor existente într-un spirit de liberalitate***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă nicio informație cu privire la punerea în aplicare a reglementărilor existente într-un spirit de liberalitate.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 18 se aplică salariaților și lucrătorilor independenți care sunt resortisanți ai statelor care sunt părți la Cartă. De asemenea, articolul se aplică membrilor de familie ai acestora care au fost admiși în țară în scopul reîntregirii familiei<sup>47</sup>. Acesta se referă nu numai la lucrătorii care se află deja pe teritoriul statului în cauză, ci și la lucrătorii din afara țării care solicită un permis de muncă pe teritoriul<sup>48</sup>.

Evaluarea gradului de liberalitate utilizat în aplicarea reglementărilor existente se bazează pe cifrele care arată ratele de refuz pentru permisele de muncă. În acest scop, cifrele furnizate trebuie să fie defalcate pe țări și trebuie, de asemenea, să se facă distincția între primele cereri și cererile de reînnoire<sup>49</sup>.

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a considerat că Republica Moldova ar putea accepta articolul 18 § 1 din Cartă. Neprimind informații noi, Comitetul înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia conform căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 18§1 din Cartă.

### ***Articolul 18§2 - Dreptul de a exercita o activitate remunerată pe teritoriul altor state părți: Simplificarea formalităților existente și reducerea taxelor și impozitelor***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru simplificarea formalităților existente și pentru reducerea taxelor și impozitelor pentru lucrătorii străini.

#### **Avizul Comitetului**

Formalitățile, taxele și alte taxe reprezintă unul dintre aspectele reglementărilor care reglementează angajarea lucrătorilor. Comitetul reamintește că, în conformitate cu articolul 18 alineatul (2), lucrătorii trebuie să aibă posibilitatea de a îndeplini aceste formalități atât în țara de destinație, cât și în țara de origine<sup>50</sup> și de a obține permisul de ședere și de muncă în același timp și printr-o singură cerere<sup>51</sup>. Documentele necesare (permise de ședere/permis de muncă) trebuie să fie eliberate într-un termen rezonabil<sup>52</sup>.

<sup>47</sup> Concluziile X-2 (1990), Austria

<sup>48</sup> Concluziile XIII-1 (1993), Suedia

<sup>49</sup> Concluziile XVII-2 (2005), Spania

<sup>50</sup> Concluziile XVII-2, Finlanda

<sup>51</sup> Concluziile XVII-2, Germania

<sup>52</sup> Concluziile XVII-2, Portugalia



Taxele de cancelarie și alte taxe pentru permisele în cauză nu trebuie să fie excesive<sup>53</sup> și, în orice caz, nu trebuie să depășească costul administrativ ocazionat de eliberarea acestora<sup>54</sup>. În primul rând, statul nu trebuie să stabilească un nivel excesiv de ridicat pentru taxele și tarifele în cauză, care să fie de natură să împiedice sau să descurajeze lucrătorii străini să încerce să se angajeze într-o activitate lucrativă și angajatorii să încerce să angajeze lucrători străini. Aceștia ar trebui să depună eforturi concrete pentru a reduce progresiv nivelul acestora<sup>55</sup>.

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a considerat că procedura aplicabilă părea să fie conformă cu Carta și, prin urmare, nu existau obstacole în calea acceptării articolului 18 § 2 de către Republica Moldova. Cu toate acestea, a solicitat informații suplimentare cu privire la nivelul taxelor în ceea ce privește străinii care doresc să acceseze piața muncii ca lucrători independenți. Lipsa de informații cu privire la acest aspect îl împiedică să evalueze situația din Republica Moldova.

### ***Articolul 19§1 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora la protecție și asistență: Asistență și informare privind migrația***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru a garanta dreptul la informare și asistență gratuită a migranților.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 19§1 garantează dreptul la informare și asistență gratuite pentru resortisanții care doresc să emigreze și pentru resortisanții altor state părți care doresc să emigreze<sup>56</sup>.

O altă obligație prevăzută de această dispoziție este aceea că statele părți trebuie să ia măsuri pentru a preveni propaganda înșelătoare referitoare la imigrație și emigrație<sup>57/58</sup>.

Statele părți trebuie să ia, de asemenea, măsuri de sensibilizare a funcționarilor de aplicare a legii, cum ar fi formarea de sensibilizare a funcționarilor care sunt în primul contact cu migranții.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 19 § 1 ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Neprimind informații noi, acesta înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 19§1 din Cartă.

### ***Articolul 19§2 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora la protecție și asistență: Plecarea, călătoria și primirea***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile speciale luate pentru lucrătorii migranți pentru a facilita plecarea, călătoria și primirea acestora.

---

<sup>53</sup> Concluzii 2012, Irlanda

<sup>54</sup> Concluzii 2012, Armenia

<sup>55</sup> Concluzii 2012, Declarația de interpretare a articolului 18 alineatul (2)

<sup>56</sup> Concluziile I (1969), Declarația de interpretare a articolului 19 § 1

<sup>57</sup> Concluziile XIV-1 (1998), Grecia

<sup>58</sup> Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE)/Italia, plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, §§138-140.

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că articolul 19 alineatul (2) obligă statele părți să adopte măsuri speciale în beneficiul lucrătorilor migranți, în afara celor prevăzute pentru resortisanți, pentru a le facilita plecarea, călătoria și primirea.<sup>59</sup>

Primirea trebuie să includă nu numai asistență în ceea ce privește plasarea și integrarea la locul de muncă, ci și asistență pentru depășirea problemelor, cum ar fi cazarea pe termen scurt, boala, lipsa banilor și măsuri de sănătate adecvate<sup>60</sup>. Prin "primire" se înțelege perioada de săptămâni care urmează imediat după sosirea lor, în care lucrătorii migranți și familiile acestora se află cel mai adesea în situații de dificultate deosebită<sup>61</sup>.

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a considerat că nu există obstacole majore în calea acceptării articolului 19 § 2. Neprimind informații noi, Comitetul înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, reiterează acest aviz.

### ***Articolul 19§3 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora la protecție și asistență: Cooperare între serviciile sociale ale statelor de emigrare și de imigrare***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații privind cooperarea dintre serviciile sociale ale statelor de emigrare și de imigrare.

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că domeniul de aplicare al articolului 19 alineatul (3) se extinde la lucrătorii migranți care imigrează, precum și la lucrătorii migranți care emigrează pe teritoriul oricărui alt stat. Ar trebui să se stabilească contacte și schimburi de informații între serviciile sociale publice și/sau private din țările de emigrare și cele de imigrare, în vederea facilitării vieții emigranților și a familiilor lor, a adaptării lor la noul mediu și a relațiilor cu membrii familiilor lor care rămân în țara de origine<sup>62</sup>.

În cea de-a doua evaluare (2012), Comitetul a considerat că Republica Moldova ar putea accepta articolul 19 § 3 din Cartă. Neprimind informații noi, Comitetul înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 19 § 3 din Cartă.

### ***Articolul 19§4 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență: Egalitate în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, dreptul de organizare și cazare***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu au furnizat nicio informație cu privire la măsurile luate pentru a garanta nediscriminarea lucrătorilor migranți în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, dreptul la organizare și cazare.

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că articolul 19§4 din Cartă garantează nediscriminarea lucrătorilor migranți în ceea ce privește: (a) remunerația și alte condiții de angajare și de muncă, (b) comerțul

<sup>59</sup> Concluziile III (1973), Cipru

<sup>60</sup> Concluzii IV (1975), Germania

<sup>61</sup> Concluziile IV (1975), Declarația de interpretare a articolului 19 alineatul (2).

<sup>62</sup> Concluziile XIV-1 (1998), Belgia

apartenența la un sindicat și beneficierea de avantajele negocierii colective și (c) acomodarea. Statele părți trebuie să dovedească absența discriminării, directe sau indirecte, în ceea ce privește legislația și practica <sup>6364</sup>, și trebuie să informeze cu privire la orice măsuri practice luate pentru a remedia cazurile de discriminare.

În cea de-a doua evaluare (2012), Comitetul a considerat că Republica Moldova putea accepta articolul 19§4a și b, dar nu erau îndeplinite cerințele articolului 19§4c. Această opinie a fost confirmată în evaluarea anterioară a Comitetului. Acesta a considerat că sunt necesare unele evoluții/măsuri suplimentare pentru a se asigura că nu există restricții legale sau de facto privind cumpărarea de locuințe, accesul la locuințe subvenționate sau ajutoare pentru locuințe, cum ar fi împrumuturi sau alte alocații pentru lucrătorii migranți. În lipsa unor informații suplimentare privind condițiile de cazare a lucrătorilor migranți, Comitetul consideră că situația din Republica Moldova nu constituie un obstacol în calea acceptării articolului 19§4c din Cartă. Comitetul își reiterează opinia că nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 19§4a și b.

### ***Articolul 19§5 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență: Egalitate în ceea ce privește impozitele și contribuțiile***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru a asigura dreptul lucrătorilor migranți la tratament egal în ceea ce privește impozitele și contribuțiile.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 19 alineatul (5) recunoaște dreptul lucrătorilor migranți la un tratament egal, atât în drept, cât și în practică, în ceea ce privește plata impozitelor, taxelor sau contribuțiilor de angajare <sup>65 66</sup>.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 19 § 5 ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Neprimind informații noi, acesta înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 19§5 din Cartă.

### ***Articolul 19§6 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora la protecție și asistență: Reîntregirea familiei***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru a permite lucrătorilor migranți să beneficieze de reîntregirea familiei.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 19§6 obligă statele părți să permită familiilor migranților stabiliți legal pe teritoriul lor să li se alătore. Copiii lucrătorului care au dreptul la reîntregirea familiei sunt cei care sunt în întreținere și necăsătoriți și care nu au împlinit vârsta legală a majoratului în statul de primire.

În concluziile și deciziile sale, Comitetul a precizat condițiile și restricțiile privind reîntregirea familiei: refuzul din motive de sănătate, durata șederii, condiția de locuință, condiția de resurse,

---

<sup>63</sup> Concluziile III (1973), Italia

<sup>64</sup> Federația europeană a organizațiilor naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANSA)/Olanda, decizia pe fond din 2 iulie 2014, §§ 202-203

<sup>65</sup> Concluzii II (1971), Norvegia

<sup>66</sup> Concluziile XIX-4 (2011), Grecia

teste de limbă și/sau de integrare, dreptul independent de ședere și o cale de atac efectivă (mecanism de apel sau de revizuire)<sup>67</sup>.

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a considerat că nu există obstacole în calea acceptării articolului 19§6 de către Republica Moldova. Neprimind informații noi, Comitetul înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, reiterează această opinie.

### ***Articolul 19§9 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora la protecție și asistență: Transferul veniturilor și al economiilor***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă nicio informație cu privire la dreptul migranților de a transfera veniturile și economiile.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 19 alineatul (9) obligă statele părți să nu impună restricții excesive asupra dreptului migranților de a transfera veniturile și economiile, fie în timpul șederii lor, fie atunci când părăsesc țara gazdă<sup>68</sup>. Migranților trebuie să li se permită să transfere bani în propria țară sau în orice altă țară. Dreptul de a transfera venituri și economii include dreptul de a transfera bunuri mobile<sup>69</sup>.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 19 § 9 ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Neprimind informații noi, acesta înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 19§9 din Cartă.

### ***Articolul 19§10 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora la protecție și asistență : Egalitate de tratament pentru lucrătorii independenți***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă nicio informație cu privire la dreptul la tratament egal al lucrătorilor migranți care desfășoară activități independente și al familiilor acestora.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 19§10 impune statelor să se asigure că drepturile prevăzute la alineatele (1)-(9), (11) și (12) sunt extinse la lucrătorii migranți care desfășoară o activitate independentă și la familiile acestora<sup>70</sup>. O constatare de neconformitate în temeiul acestor alineate poate conduce la o constatare de neconformitate în temeiul alineatului 10.

Statele părți trebuie să se asigure că nu există niciun tratament nejustificat care să echivaleze cu o discriminare, în drept sau în practică, între migranții salariați și migranții care desfășoară activități independente. În plus, trebuie să se garanteze egalitatea de tratament între migranții care desfășoară activități independente și resortisanții care desfășoară activități independente în domeniile reglementate de această dispoziție.

În cea de-a doua evaluare (2012), Comitetul a considerat că, întrucât nu există, de altfel, un tratament nejustificat în legislație și în practică care să reprezinte o discriminare între salariați și migranții care desfășoară activități independente sau între migranții care desfășoară activități independente și resortisanții care desfășoară activități independente, Republica din Moldova ar putea lua în considerare acceptarea articolului 19§10 din motive de principiu. În consecință, a recomandat acceptarea acestuia.

---

<sup>67</sup> A se vedea <https://rm.coe.int/digest-2018-parts-i-ii-iii-iv-en/1680939f80>, pp. 183-185

<sup>68</sup> Concluziile XIII-1 (1993), Grecia

<sup>69</sup> Concluzii 2011, Declarația de interpretare a articolului 19 alineatul (9).

<sup>70</sup> Concluzii I (1969), Norvegia

Întrucât nu a primit informații noi, Comitetul înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează recomandarea.

### ***Articolul 19§11 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora la protecție și asistență: Predarea limbii de predare a statului gazdă***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru predarea limbii române pentru migranți.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că, în temeiul acestei dispoziții, statele părți ar trebui să promoveze și să faciliteze predarea limbii naționale copiilor de vârstă școlară, precum și migranților înșiși și membrilor familiilor lor care nu mai sunt de vârstă școlară<sup>71</sup>. Predarea limbii naționale a statului de primire este principalul mijloc prin care migranții și familiile lor se pot integra în lumea muncii și în societate în general. Cerința de a plăti taxe substanțiale nu este în conformitate cu Carta. Statele părți sunt obligate să ofere cursuri de limbă națională în mod gratuit, altfel pentru mulți migranți aceste cursuri nu ar fi accesibile<sup>72</sup>.

În cea de-a doua evaluare (2012), Comitetul a considerat că nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 19§11. Cu toate acestea, a solicitat informații mai detaliate cu privire la situația membrilor adulți ai familiei și la măsura în care se oferă cursuri de limbă pentru acest grup/ costurile suportate. Lipsa de informații cu privire la acest aspect împiedică Comitetul să evalueze situația din Republica Moldova.

### ***Articolul 19§12 - Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență: Predarea limbii materne a migrantului***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru predarea limbii materne migranților.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că, în conformitate cu articolul 19§12, statele părți se angajează să promoveze și să faciliteze predarea, în școli sau în alte structuri, cum ar fi asociațiile de voluntariat, a limbilor care sunt cele mai reprezentate printre migranții de pe teritoriul lor<sup>73,74</sup>.

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a luat notă de existența taberelor de vară pentru predarea limbii materne a migranților cu sprijinul ONG-urilor. Acesta a considerat că au rămas unele obstacole pentru acceptarea articolului 19§12 și a încurajat guvernul să își continue eforturile și să ia în considerare în continuare acceptarea acestei dispoziții în viitorul apropiat. Deoarece autoritățile moldovenești nu au furnizat nicio informație nouă în această privință, Comitetul își reiterează opinia că situația din Republica Moldova constituie un obstacol în calea acceptării articolului 19§12 din Cartă.

---

<sup>71</sup> Concluzii 2002, Franța

<sup>72</sup> Concluzii 2011, Norvegia

<sup>73</sup> Concluzii 2002, Italia

<sup>74</sup> Concluzii 2011, Armenia

## **Articolul 22 - Dreptul lucrătorilor de a participa la determinarea și îmbunătățirea condițiilor și mediului de muncă**

### **Situația din Republica Moldova**

În conformitate cu prevederile Legii nr. 140/2001 privind Inspectoratul de Stat al Muncii, Inspectoratul exercită control de stat asupra respectării actelor legislative și a altor acte normative în domeniul muncii, securității și sănătății în muncă, la întreprinderi, instituții și organizații, cu orice tip de proprietate și formă juridică de organizare la persoane fizice care angajează salariați, precum și în autoritățile administrației publice centrale și locale denumite în continuare angajatori.

Controlul de stat exercitat asupra persoanelor care practică activitate de întreprinzător se planifică, se efectuează și se înregistrează în conformitate cu prevederile Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în partea în care nu este reglementat de Legea nr. 140/2001. .

În conformitate cu articolul 10 din Legea nr. 186/2008, în cadrul realizării responsabilităților sale, angajatorul este obligat să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea securității și sănătății în muncă a lucrătorilor, inclusiv pentru prevenirea riscurilor profesionale, pentru asigurarea informării și a instruirii, precum și pentru asigurarea mijloacelor necesare.

### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 22 se aplică tuturor întreprinderilor, fie ele private sau publice. Statele părți pot exclude din domeniul de aplicare a acestei dispoziții întreprinderile care angajează mai puțin de un anumit număr de lucrători, care urmează să fie stabilit prin legislația sau practica națională<sup>75</sup> și întreprinderile de tendințe.

Lucrătorilor și/sau reprezentanților acestora (sindicate, delegați ai lucrătorilor, reprezentanți în materie de sănătate și securitate, comitete de întreprindere) trebuie să li se acorde dreptul efectiv de a participa la procesul de luare a deciziilor și la supravegherea respectării reglementărilor în toate aspectele menționate în această dispoziție.

Lucrătorii trebuie să dispună de căi de atac legale atunci când aceste drepturi nu sunt respectate<sup>76</sup>. De asemenea, trebuie să existe sancțiuni pentru angajatorii care nu își îndeplinesc obligațiile care le revin în temeiul articolului 22<sup>77</sup>.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că articolul 22 din Cartă ar putea fi acceptat de Republica Moldova. Luând, de asemenea, notă de informațiile furnizate de autoritățile moldovenești, Comitetul își reiterează opinia potrivit căreia nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a acestei dispoziții. Ar fi necesare informații suplimentare cu privire la căile de atac de care dispun lucrătorii atunci când drepturile lor nu sunt respectate și la sancțiunile impuse angajatorilor care nu își îndeplinesc obligațiile care le revin în temeiul articolului 22 din Cartă.

## **Articolul 23 - Dreptul persoanelor vârstnice la protecție socială**

### **Situația din Republica Moldova**

În sistemul public de asigurări sociale din Republica Moldova, contribuția de asigurări sociale nu este doar o plată obligatorie, ci și o condiție prioritară pentru acordarea dreptului la prestații și stabilirea cuantumului acestora.

Orice persoană, indiferent de vârstă, poziție, natura muncii, are dreptul la prestații de asigurări sociale, inclusiv la pensii, dacă a contribuit la sistemul public de asigurări sociale. Persoanele vârstnice care continuă să muncească sunt asigurate pentru toate prestațiile oferite de sistemul public de asigurări sociale (temporar indemnizație de incapacitate, accidente de muncă etc.).

Persoanele care primesc pensii pot combina veniturile salariale cu pensiile fără nicio deducere, reducere sau impozitare suplimentară a acestora din urmă.

---

<sup>75</sup> Concluzii 2005, Estonia

<sup>76</sup> Concluzii 2003, Bulgaria

<sup>77</sup> Concluzii 2003, Slovenia

În vederea creșterii cuantumului pensiilor, au fost luate următoarele măsuri: indexarea anuală a pensiilor (la 1 aprilie 2020 - cu coeficientul de indexare de 4,83% și la 1 octombrie - 1,07%), reconsiderarea pensiilor pentru persoanele care continuă să lucreze după ce și-au îndeplinit dreptul la o pensie pentru limită de vârstă (la 1 iulie 2020 - pentru pensionarii care și-au afirmat dreptul la o pensie pentru limită de vârstă după 1 ianuarie 1999 și care continuă să lucreze după ce acest drept a fost confirmat printr-o perioadă de probă de 10 ani). Totodată, de la 1 ianuarie 2020 a fost reglementată acordarea dreptului la indemnizație în cazul decesului unuia dintre soți soțului supraviețuitor, dacă soțul decedat a primit o pensie pentru limită de vârstă la mai puțin de 5 ani de la stabilirea dreptului la pensie.

Modalitatea de informare a populației, în special a persoanelor vârstnice din zonele rurale, cu privire la securitatea socială este de a oferi consultanță juridică de către specialiștii Caselor Teritoriale de Asigurări Sociale (C.T.A.S.S.), care sunt responsabile de interacțiunea directă cu populația în domeniul asigurărilor sociale publice (pensii, prestații).

### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 23 din Cartă este prima dispoziție a tratatului privind drepturile omului care protejează în mod specific drepturile persoanelor vârstnice. Măsurile avute în vedere de această dispoziție, atât prin obiectivele lor, cât și prin mijloacele de punere în aplicare a acestora, indică o noțiune nouă și progresistă a ceea ce ar trebui să fie viața persoanelor în vârstă, obligând părțile să conceapă și să desfășoare acțiuni coerente în diferitele domenii vizate<sup>78</sup>.

Unul dintre obiectivele principale ale articolului 23 este de a permite persoanelor vârstnice să rămână membri cu drepturi depline ai societății. Expresia "membri cu drepturi depline" înseamnă că persoanele vârstnice nu trebuie să fie marginalizate din cauza vârstei lor. Dreptul de a participa la diferitele domenii de activitate ale societății ar trebui să fie acordat tuturor persoanelor active sau pensionate, care trăiesc sau nu într-o instituție.

Articolul 23 impune statelor părți să combată discriminarea pe motive de vârstă într-o serie de domenii, altele decât ocuparea forței de muncă, și anume accesul la bunuri, facilități și servicii, asistență medicală, educație, servicii precum asigurările și produsele bancare, participarea la elaborarea politicilor/dialogul civil, alocarea de resurse și facilități. Un cadru juridic adecvat este, prin urmare, o măsură fundamentală pentru combaterea discriminării pe motive de vârstă în aceste domenii<sup>79</sup>.

Cadrul juridic național trebuie să prevadă garanții adecvate pentru a preveni privarea arbitrară a persoanelor vârstnice de dreptul de a lua decizii autonome, chiar și în cazurile în care capacitatea de decizie este redusă. Trebuie să se asigure că persoana care acționează în numele persoanelor vârstnice interferează cât mai puțin posibil cu dorințele și drepturile acestora<sup>80</sup>.

Articolul 23 impune, de asemenea, statelor părți să ia măsuri adecvate împotriva abuzurilor asupra persoanelor vârstnice. Prin urmare, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a evalua amploarea problemei, să sensibilizeze populația cu privire la necesitatea de a eradica abuzul și neglijarea persoanelor vârstnice și să adopte măsuri legislative sau de altă natură<sup>81</sup>.

Comitetul ia act de informațiile furnizate de autoritățile moldovenești cu privire la sistemul public de asigurări sociale. Comitetul reamintește că, în cadrul evaluării sale anterioare, a solicitat mai multe informații cu privire la cerințele specifice ale articolului 23 din Cartă:

---

<sup>78</sup> Concluziile XIII-3, Declarația de interpretare a articolului 4 din Protocolul adițional (articolul 23).

<sup>79</sup> Concluzii 2009, Andorra

<sup>80</sup> Concluzii 2013, Declarația de interpretare a articolului 23

<sup>81</sup> Concluzii 2009, Andorra



- informații suplimentare cu privire la serviciile și facilitățile destinate persoanelor vârstnice , pentru a evalua dacă aceste servicii sunt suficient de numeroase, adecvate din punct de vedere calitativ, accesibile și la prețuri accesibile și dacă există căi de atac eficiente în cazul plângerilor în acest sens;
- informații privind persoanele vârstnice care trăiesc în instituții (pentru a stabili dacă acestea beneficiază de îngrijire și servicii adecvate, dacă oferta de îngrijire la prețuri accesibile este suficientă și dacă este monitorizată calitatea serviciilor);
- informații referitoare la persoanele vârstnice care trăiesc la domiciliu (cu privire la locuințe și servicii de îngrijire a sănătății pentru a le permite să continue să trăiască la domiciliu cât mai mult timp posibil).

Întrucât autoritățile moldovenești nu au răspuns la această solicitare de informații suplimentare, Comitetul își reiterează opinia conform căreia situația din Republica Moldova constituie un obstacol în calea acceptării articolului 23 din Cartă.

### **Articolul 25 - Dreptul lucrătorilor la protecția creanțelor lor în caz de insolabilitate a angajatorului** **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru a garanta dreptul lucrătorilor la protecția creanțelor lor în cazul insolabilității angajatorului.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 25 din Cartă garantează persoanelor fizice dreptul la protecția creanțelor lor în cazul insolabilității angajatorului. Statele părți care au acceptat această dispoziție beneficiază de o marjă de apreciere în ceea ce privește forma de protecție a creanțelor lucrătorilor și, prin urmare, articolul 25 nu impune existența unei instituții de garantare specifice.

Cu toate acestea, protecția oferită, indiferent de forma sa, trebuie să fie adecvată și eficientă, inclusiv în situațiile în care activele unei întreprinderi sunt insuficiente pentru a acoperi salariile datorate lucrătorilor<sup>82</sup> . Trebuie să existe garanții pentru lucrători că creanțele lor vor fi satisfăcute în astfel de cazuri<sup>83</sup> . Protecția ar trebui să se aplice, de asemenea, în situațiile în care activele angajatorului sunt recunoscute ca fiind insuficiente pentru a justifica deschiderea unei proceduri oficiale de insolvență<sup>84</sup> .

Statele părți pot limita protecția creanțelor lucrătorilor la o sumă prestabilită, care trebuie să fie de un nivel acceptabil din punct de vedere social, și anume nu mai puțin de trei luni de salariu în cadrul unui sistem de privilegii și de opt săptămâni în cadrul unui sistem de garanții. Creanțele lucrătorilor acoperite ar trebui să includă, de asemenea, indemnizațiile de concediu datorate ca urmare a muncii prestate în cursul anului în care a avut loc insolvența sau încetarea contractului de muncă<sup>85</sup> .

Întrucât autoritățile moldovenești nu au furnizat nicio informație cu privire la evoluția legislației și a practicii în contextul cerințelor articolului 25 din Cartă, Comitetul își reiterează opinia că există în continuare anumite obstacole în calea acceptării acestei dispoziții de către Republica Moldova.

---

<sup>82</sup> Concluzii 2003, Franța

<sup>83</sup> Concluzii 2012, Irlanda

<sup>84</sup> Concluzii 2008, Slovenia

<sup>85</sup> Concluzii 2012, Slovacia

## **Articolul 27§1 - Dreptul lucrătorilor cu responsabilități familiale la egalitate de șanse și tratament: Participarea la viața profesională**

### **Situația din Republica Moldova**

Pe durata concediului social prevăzut de legislația muncii, și anume concediul de maternitate, concediul parțial plătit pentru îngrijirea copiilor în vârstă de până la trei ani și concediul de paternitate, persoanele asigurate au dreptul la prestațiile de asigurări sociale corespunzătoare: indemnizația de maternitate, indemnizația de creștere a copilului în vârstă de până la trei ani, indemnizația de îngrijire a copilului bolnav și indemnizația de paternitate.

Prestația și cuantumul acesteia depind de durata stagiului de cotizare și de cuantumul venitului pentru care s-au plătit contribuții de asigurări sociale, astfel cum se prevede în cadrul legal relevant.

În conformitate cu prevederile art. 97 din Codul muncii, angajatorul poate angaja salariați cu ziua sau săptămâna de muncă parțială (pe fracțiuni de normă), durata concretă a timpului parțial de muncă fiind consemnată în contractul individual de muncă, în conformitate cu prevederile art. 49 alin. (1), lit. I.

Munca pe fracțiuni de normă poate fi stabilită și după încheierea contractului individual de muncă, cu acordul ambelor părți. La cererea femeii gravide, a salariatului care are copii cu vârsta sub 10 ani sau copii cu dizabilități (inclusiv aflați sub tutela sa) sau a salariatului care îngrijește un membru de familie bolnav, în conformitate cu un certificat medical, angajatorul este obligat să stabilească ziua sau săptămâna de muncă parțială.

Potrivit articolului 100 din Codul muncii, programul de lucru flexibil se stabilește de către angajator de comun acord cu salariatul, la cererea acestuia, dacă această posibilitate este prevăzută în contractul colectiv de muncă, în regulamentul intern al unității sau într-un alt act normativ la nivel de unitate. Condițiile de lucru în regim de program de lucru flexibil sunt stabilite în contractul individual de muncă.

Capitolul IX din Codul muncii prevede norme privind munca la distanță. În conformitate cu art. 292 din Codul muncii, salariatul cu muncă la distanță beneficiază de toate drepturile și garanțiile prevăzute de lege, de contractul colectiv de muncă, de contractul individual de muncă sau de orice alt act normativ la nivel de unitate aplicabil salariaților al căror muncă este organizată de către angajator. Angajatorul organizează securitatea și sănătatea în muncă a salariaților cu munca la distanță în conformitate cu prevederile Legii securității și sănătății în muncă nr. 186/2008, precum și ale altor acte normative din domeniul securității și sănătății în muncă..

Pe lângă concediul de maternitate și concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului în vârstă de până la 3 ani, femeia, precum și tatăl copilului sau un alt părinte direct implicat în îngrijirea copilului, precum și tutorele, beneficiază, pe baza unei cereri scrise, de un concediu suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului în vârstă de 3 sau 4 ani, păstrându-și în același timp locul de muncă (funcția). În cazul în care locul de muncă (funcția) anterior nu mai există, persoanelor menționate li se acordă un alt loc de muncă echivalent (funcție echivalentă).

În cazul unei calificări și productivități egale a muncii, angajații cu obligații familiale, care au în întreținere două sau mai multe persoane și/sau o persoană cu dizabilități, precum și angajații în a căror familie nu există alte persoane cu un venit propriu, au un drept de preferință la muncă în caz de reducere a personalului.

În conformitate cu dispozițiile art. 252 din Codul Muncii, părintelui (tutore, curator) care crește un copil cu dizabilități i se acordă, la cerere scrisă, o zi suplimentară liberă pe lună, cu menținerea salariului mediu din contul angajatorului.

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că, în conformitate cu articolul 27§1a din Cartă, statele părți ar trebui să ofere persoanelor cu responsabilități familiale șanse egale în ceea ce privește intrarea, rămânerea și reintegrarea în câmpul muncii, deoarece aceste persoane se pot confrunta cu dificultăți pe piața muncii din cauza responsabilităților lor familiale.

Prin urmare, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că lucrătorii cu responsabilități familiale nu sunt discriminați pe baza acestor responsabilități și pentru a-i ajuta să rămână, să intre și să reintre pe piața muncii, în special prin orientare profesională, formare și reconversie profesională.<sup>86</sup>

Scopul articolului 27 alineatul (1) litera (b) este de a lua în considerare nevoile lucrătorilor cu responsabilități familiale în ceea ce privește condițiile de muncă și securitatea socială.

Este necesar să se ia măsuri privind durata și organizarea timpului de lucru. În plus, lucrătorilor cu responsabilități familiale ar trebui să li se permită să lucreze cu fracțiuni de normă sau să revină la un loc de muncă cu normă întreagă<sup>87</sup>. Aceste măsuri ar trebui să se aplice în mod egal bărbaților și femeilor<sup>88</sup>. Tipul de măsuri nu poate fi definit în mod unilateral de către angajator, ci ar trebui să fie prevăzut de un text obligatoriu (legislație sau contract colectiv).

Perioadele de șomaj datorate responsabilităților familiale ar trebui să fie luate în considerare la calcularea schemelor de pensii sau la stabilirea drepturilor de pensie.

Obiectivul articolului 27 alineatul (1) litera (c) este de a dezvolta sau de a promova servicii, în special servicii de îngrijire a copiilor în timpul zilei și alte modalități de îngrijire a copiilor, disponibile și accesibile pentru lucrătorii cu responsabilități familiale<sup>89</sup>. Părinților ar trebui să li se permită să reducă sau să înceteze munca din cauza bolii grave a unui copil<sup>90</sup>.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că, din punctul de vedere al situației din punct de vedere juridic și practic, nu există obstacole majore pentru ca Republica Moldova să accepte articolul 27 § 1 din Cartă. Luând, de asemenea, act de informațiile furnizate de autoritățile moldovenești, Comitetul reiterează această opinie și încurajează Republica Moldova să accepte această dispoziție.

### ***Articolul 27§3 - Dreptul lucrătorilor cu responsabilități familiale la egalitate de șanse și tratament: ilegalitatea concedierii pe motiv de responsabilități familiale***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă nicio informație cu privire la măsurile luate pentru a se asigura că responsabilitățile familiale nu reprezintă un motiv valabil de concediere.

## Avizul Comitetului

Comitetul reamintește că responsabilitățile familiale nu trebuie să constituie un motiv valabil de concediere. Noțiunea de "responsabilități familiale" ar trebui înțeleasă aici ca obligații față de copiii aflați în întreținere, precum și față de alți membri apropiați ai familiei care au nevoie de îngrijire și sprijin. Articolul 27§3 urmărește să împiedice ca aceste obligații să limiteze pregătirea și accesul la viața profesională, exercitarea unei activități profesionale și evoluția în carieră<sup>91</sup>.

<sup>86</sup> Concluzii 2005, Estonia

<sup>87</sup> Concluzii 2005, Declarație de interpretare a articolului 27§1b.

<sup>88</sup> Concluzii 2005, Lituania

<sup>89</sup> Concluzii 2005, Declarație de interpretare a articolului 27§1c.

<sup>90</sup> Concluzii 2005, Italia

<sup>91</sup> Concluzii 2003, Declarație de interpretare a articolului 27§3; a se vedea, de exemplu, Bulgaria

Lucrătorii concediați din astfel de motive ilegale trebuie să beneficieze de același nivel de protecție ca și în alte cazuri de concediere discriminatorie, în temeiul articolului 1 alineatul (2) din Cartă, pe care Austria l-a acceptat.

Este interzisă orice plafonare a despăgubirilor care ar putea împiedica ca acestea să fie proporționale cu prejudiciul suferit și suficient de disuasive. În cazul în care există un plafon al despăgubirilor pentru daunele materiale, victima trebuie să poată solicita despăgubiri nelimitate pentru daunele morale prin alte mijloace legale (de exemplu, legislația antidiscriminare), iar instanțele competente să acorde despăgubiri pentru daunele materiale și morale trebuie să decidă într-un termen rezonabil<sup>92</sup>.

În a doua sa evaluare (2012), Comitetul a considerat că, din punctul de vedere al situației din punct de vedere juridic și practic, nu există obstacole majore pentru ca Republica Moldova să accepte articolul 27 § 3 din Cartă. Neprimind nicio informație nouă din partea autorităților moldovenești, Comitetul înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia că nu există obstacole majore în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 27§3 din Cartă.

### ***Articolul 30 - Dreptul de a fi protejat împotriva sărăciei și a excluziunii sociale***

#### **Situația din Republica Moldova**

În vederea asigurării integrării pe piața muncii a persoanelor aflate în situații dificile, inclusiv a categoriilor de persoane aflate în risc de excluziune socială, în conformitate cu prevederile Legii nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, aceste persoane pot beneficia de noile servicii și măsuri de ocupare a forței de muncă oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Printre noile măsuri pentru acest grup se numără: formarea profesională (inclusiv cursuri de calificare, recalificare, perfecționare, specializare; certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite în contexte de educație non-formală și informală; formarea la locul de muncă; stagiile de practică); subvenții pentru locuri de muncă; sprijin pentru crearea sau adaptarea locurilor de muncă; stimularea mobilității forței de muncă, inclusiv a celor care sunt eligibile pentru indemnizații de șomaj.

Autoritățile moldovenești consideră că pot accepta articolul 30a în ceea ce privește angajarea persoanelor cu risc de excluziune socială, în timp ce celelalte cerințe ale articolului 30 fac încă obiectul consultărilor între instituțiile relevante.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că, în vederea asigurării exercitării efective a dreptului la protecție împotriva sărăciei și a excluziunii sociale, articolul 30 impune statelor părți să adopte o abordare globală și coordonată, care constă într-un cadru analitic, un set de priorități și măsuri corespunzătoare pentru a preveni și a înlătura obstacolele din calea accesului la drepturile sociale, în special la ocuparea forței de muncă, la locuință, la formare, la educație, la cultură și la asistență socială și medicală<sup>93</sup>. Abordarea globală și coordonată trebuie să coreleze și să integreze politicile într-un mod coerent, depășind o abordare pur sectorială sau de grup-țintă, și ar trebui să existe mecanisme de coordonare, inclusiv la nivelul furnizării de asistență și servicii pentru cei care trăiesc în sărăcie sau sunt expuși riscului de sărăcie.

---

<sup>92</sup> Concluzii 2011, Declarația de interpretare a articolelor 8 alineatul (2) și 27 alineatul (3).

<sup>93</sup> Declarație de interpretare a articolului 30, Concluziile 2003, a se vedea, de exemplu, Concluziile Franța.

Resursele adecvate reprezintă unul dintre elementele principale ale strategiei globale de combatere a excluziunii sociale și a sărăciei și, prin urmare, ar trebui alocate pentru a atinge obiectivele strategiei<sup>94</sup>.

Măsurile luate ar trebui să fie adecvate, din punct de vedere calitativ și cantitativ, la natura și amploarea sărăciei și a excluziunii sociale din țară. Acestea ar trebui să consolideze accesul la drepturile sociale, monitorizarea și aplicarea acestora, să îmbunătățească procedurile și gestionarea prestațiilor și serviciilor, să îmbunătățească informarea cu privire la drepturile sociale și la prestațiile și serviciile aferente, să combată obstacolele psihologice și socio-culturale în calea accesului la drepturi și, dacă este necesar, să vizeze în mod specific grupurile și regiunile cele mai vulnerabile<sup>95</sup>.

Comitetul reamintește, de asemenea, că articolul 30 din Cartă prevede existența unor mecanisme de monitorizare pentru revizuirea și adaptarea eforturilor de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale în toate domeniile și sectoarele, la toate nivelurile, național, regional și local, mecanisme care ar trebui să implice toți actorii relevanți, inclusiv societatea civilă și persoanele direct afectate de sărăcie și excluziune.

Comitetul a interpretat domeniul de aplicare al articolului 30 ca fiind legat atât de protecția împotriva sărăciei (înțeleasă ca implicând situații de precaritate socială), cât și de protecția împotriva excluziunii sociale (înțeleasă ca implicând obstacole în calea incluziunii și a participării cetățenilor), în mod autonom sau în combinație cu alte dispoziții de legătură din Cartă. Aceste două dimensiuni ale articolului 30, sărăcia și excluziunea socială, constituie o expresie a principiului indivizibilității, care este, de asemenea, cuprins în alte dispoziții ale Cartei (de exemplu, beneficierea de asistență socială fără a suferi o diminuare a drepturilor politice sau sociale, articolul 13).

Comitetul salută noile măsuri adoptate de Republica Moldova pentru a asigura integrarea pe piața muncii a persoanelor defavorizate, inclusiv a celor expuse riscului de excluziune socială. Cu toate acestea, deoarece cerințele articolului 30a depășesc accesul pe piața muncii, Comitetul își reiterează opinia că Republica Moldova trebuie să abordeze în continuare alte provocări pentru a asigura conformitatea cu această dispoziție. Acesta încurajează autoritățile moldovenești să își continue eforturile pentru a asigura exercitarea efectivă a dreptului la protecție împotriva sărăciei și excluziunii sociale, așa cum prevede articolul 30 din Cartă, și să ia în considerare acceptarea acestei dispoziții în viitorul apropiat.

### ***Articolul 31 §§ 1-3 - Dreptul la locuință: Locuințe adecvate, Reducerea numărului de persoane fără adăpost, Locuințe la prețuri accesibile***

#### **Situația din Republica Moldova**

Autoritățile moldovenești nu oferă informații cu privire la măsurile luate pentru garantarea dreptului la locuință.

#### **Avizul Comitetului**

Comitetul reamintește că articolul 31 impune statelor obligații pozitive. Statele trebuie să ia măsurile juridice și practice care sunt necesare și adecvate scopului de protecție efectivă a dreptului în cauză. Statele beneficiază de o marjă de apreciere în stabilirea măsurilor care trebuie luate pentru a asigura respectarea Cartei, în special în ceea ce privește echilibrul care trebuie găsit între interesul general și interesul unui grup specific și alegerile care trebuie făcute în ceea ce privește prioritățile și resursele<sup>96</sup>.

<sup>94</sup> Concluzii 2005, Slovenia

<sup>95</sup> Declarație de interpretare a articolului 30, Concluziile 2003, a se vedea, de exemplu, Concluziile Franța.

<sup>96</sup> Centrul European pentru Drepturile Romilor (ERRC)/Bulgaria, Plângerea nr. 31/2005, Decizia pe fond din 18 octombrie 2006, § 35.

Articolul 31 nu poate fi interpretat ca impunând statelor părți o obligație de "rezultate". Cu toate acestea, drepturile recunoscute în Carta socială trebuie să ia o formă practică și efectivă, mai degrabă decât pur teoretică. Aceasta implică faptul că, pentru ca situația să fie conformă, statele părți trebuie să<sup>97</sup> :

- a) să adopte mijloacele juridice, financiare și operaționale necesare pentru a asigura un progres constant în vederea atingerii obiectivelor stabilite prin cartă;
- b) să mențină statistici semnificative privind nevoile, resursele și rezultatele;
- c) să efectueze revizuri periodice ale impactului strategiilor adoptate;
- d) să stabilească un calendar și să nu amâne la nesfârșit termenul de realizare a obiectivelor fiecărei etape;
- e) să acorde o atenție deosebită impactului politicilor adoptate asupra fiecăreia dintre categoriile de persoane vizate, în special asupra celor mai vulnerabile.

În conformitate cu articolul 31, statele părți trebuie să garanteze dreptul oricărei persoane la o locuință adecvată (articolul 31 alineatul (1)), să ia măsuri pentru a preveni ca anumite categorii de persoane vulnerabile să rămână fără adăpost (articolul 31 alineatul (2)) și să asigure o ofertă adecvată de locuințe la prețuri accesibile pentru persoanele cu resurse limitate. Dreptul la o locuință la prețuri accesibile trebuie să fie garantat fără discriminare (articolul 31§3).

În evaluarea sa anterioară, Comitetul a considerat că în Republica Moldova persistă unele obstacole în calea acceptării articolului 31§§1-3. Neprimind informații noi din partea autorităților moldovenești, Comitetul înțelege că situația a rămas neschimbată și, prin urmare, își reiterează opinia că situația juridică și practica constituie un obstacol în calea acceptării de către Republica Moldova a articolului 31§§1-3 din Cartă.

---

<sup>97</sup> Mișcarea Internațională ATD Fourth World c. Franței, plângere nr. 33/2006, decizie pe fond din 5 decembrie 2007, §§ 58-60

# Republica Moldova și Carta Socială Europeană

## Semnături, ratificări și dispoziții acceptate

Republica Moldova a ratificat Carta Socială Europeană Revizuită la 08/11/2001, acceptând 63 din cele 98 de paragrafe ale Cartei.

Aceasta nu a acceptat Protocolul adițional din 1995 care prevede un sistem de plângeri colective.

## Carta în dreptul intern

Articolul 4 din Constituție: "(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale."

## Tabelul dispozițiilor acceptate

1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	3.1	
3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	5	6.1	6.2	6.3	
6.4	7.1	7.2	7.3	7.4	7.5	7.6	7.7	7.8	7.9	7.10	8.1	
8.2	8.3	8.4	8.5	9	10.1	10.2	10.3	10.4	10.5	11.1	11.2	
11.3	12.1	12.2	12.3	12.4	13.1	13.2	13.3	13.4	14.1	14.2	15.1	
15.2	15.3	16	17.1	17.2	18.1	18.2	18.3	18.4	19.1	19.2	19.3	
19.4	19.5	19.6	19.7	19.8	19.9	19.10	19.11	19.12	20	21	22	
23	24	25	26.1	26.2	27.1	27.2	27.3	28	29	30	31.1	
31.2	31.3										Gri = dispoziții acceptate	

## Rapoarte privind dispozițiile neacceptate

Comitetul European pentru Drepturile Sociale ("Comitetul") examinează situația dispozițiilor neacceptate ale Cartei revizuite la fiecare 5 ani de la ratificare. Acesta a adoptat rapoarte privind Republica Moldova în 2006, în 2012 și în 2018.

Informații suplimentare privind rapoartele referitoare la dispozițiile neacceptate sunt disponibile pe [pagina web relevantă](#).

## APENDICE II

### **Declarația Comitetului de Miniștri cu ocazia celei de-a 50-a aniversări a Cartei Sociale Europene**

*(Adoptată de Comitetul de Miniștri la 12 octombrie 2011, în cadrul celei de-a 1123-a reuniuni a delegaților miniștrilor)*

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei,

Având în vedere Carta socială europeană deschisă spre semnare la Torino la 18 octombrie 1961 și revizuită la Strasbourg la 3 mai 1996 ("Carta");

Reafirmând că toate drepturile omului sunt universale, indivizibile, interdependente și corelate între ele;

Subliniind atașamentul său față de demnitatea umană și protecția tuturor drepturilor omului;

Subliniind faptul că drepturile omului trebuie să fie respectate fără discriminare;

Reiterându-și hotărârea de a construi societăți coezive prin asigurarea unui acces echitabil la drepturile sociale, prin combaterea excluziunii și prin protejarea grupurilor vulnerabile;

Subliniind relevanța deosebită a drepturilor sociale și a garantării acestora în perioade de dificultăți economice, în special pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile;

Cu ocazia celei de-a 50-a aniversări a Cartei,

1. reafirmă în mod solemn rolul primordial al Cartei în garantarea și promovarea drepturilor sociale pe continentul nostru;
2. salută numărul mare de ratificări de la cel de-al doilea summit al șefilor de stat și de guvern, în cadrul căruia s-a decis promovarea și utilizarea deplină a cartei, și invită toate statele membre care nu au ratificat încă Carta socială europeană revizuită să ia în considerare posibilitatea de a face acest lucru;
3. Recunoaște contribuția mecanismului de plângeri colective la promovarea punerii în aplicare a drepturilor sociale și invită statele membre care nu au făcut acest lucru să ia în considerare acceptarea sistemului de plângeri colective;
4. își exprimă hotărârea de a asigura eficacitatea Cartei sociale printr-un sistem de raportare adecvat și eficient și, dacă este cazul, prin procedura de reclamații colective;
5. salută numeroasele exemple de măsuri luate de statele părți pentru a pune în aplicare și a respecta Carta și invită guvernele să țină seama, în mod corespunzător, de toate observațiile formulate în concluziile Comitetului European pentru Drepturi Sociale și în rapoartele Comitetului guvernamental;
6. își afirmă hotărârea de a sprijini statele părți în vederea alinierii situației lor interne la Cartă și de a asigura expertiza și independența Comitetului European pentru Drepturi Sociale;
7. Invită statele membre și organismele relevante ale Consiliului Europei să își intensifice eforturile de sensibilizare a practicienilor din domeniul juridic, a cadrelor universitare și a partenerilor sociali cu privire la Cartă la nivel național, precum și de informare a publicului larg cu privire la drepturile lor.